

Ny kulturmiljølov – skipsfunn – høringsnotat

Klima- og miljødepartementet 15.01.26

1. Innledning

Klima- og miljødepartementet foreslår i dette høringsnotatet hvordan vern av skipsfunn kan reguleres i en ny kulturmiljølov. Høringsnotatet supplerer den alminnelige høringen av NOU 2025: 3 Ny kulturmiljølov, og svarene vil inngå i det videre arbeidet med et forslag til ny kulturmiljølov.

Departementet ber høringsinstansene om innspill på to alternative måter å regulere vern av skipsfunn. I det første alternativet foreslås regler for automatisk fredning av skipsfunn som en egen kategori automatisk fredet kulturmiljø, med 1918 + 1940-45 som fredningsgrense. I det andre alternativet inntas skipsfunn i kategorien automatisk fredete jordfaste kulturminner, jf. lovutkastet § 15 første ledd bokstav a), hvor flertallet i utvalget har foreslått en fredningsgrense til 1650. I tillegg foreslås regler om statlig eierskap videreført.

2. Bakgrunnen for forslaget – NOU 2025:3 Ny kulturmiljølov

Kulturmiljølovutvalget ble oppnevnt ved kongelig resolusjon 22. juni 2022 for å komme med forslag til ny kulturmiljølov til erstatning for dagens kulturminnelov fra 1978. Utvalget overleverte sin utredning *NOU 2025: 3 Ny kulturmiljølov* til klima- og miljøministeren 25. mars 2025. Utredningen har etter dette vært på alminnelig høring.

Nye særlige regler for vern av skipsfunn er ikke nærmere utredet av utvalget eller omfattet av lovforslaget. I kap. 28 (side 347-348) skriver utvalget:

«Korleis lova bør gje vern til skipsfunn som ikkje er automatisk freda eller freda ved vedtak, har utvalet grunna mangel på tid og kapasitet ikkje hatt høve til å greie ut.»

Selv om lovutvalget ikke har utredet reglene om skipsfunn nærmere, har utvalget foreslått at skipsfunn kan fredes ved vedtak, jf. lovforslaget § 22 første ledd bokstav f). Utvalget har også satt av plass til en egen bestemmelse om skipsfunn i § 45 i lovforslaget.

I lovforslaget fra utvalget er regler om automatisk fredning av kulturmiljø foreslått i § 15 flg. På side 185 i NOUen står det at skipsfunn ikke skal defineres som jordfast kulturminne. Dette betyr at skipsfunn ifølge utvalgets lovforslag ikke er omfattet av reglene for automatisk fredning.

Merk: I NOU s 347 pkt. 28.2 står det følgende: «*Skipsfunn der skipet er frå 1650 eller tidlegare (og samiske skip frå 1917 og tidlegare) vil vere automatisk freda etter lovforslaget, sjå kapittel 17 om jordfaste kulturminne.*». Dette er feil. Skipsfunn er ikke omfattet av reglene om automatisk fredning i lovforslaget.

Kulturmiljølovutvalget har pekt på flere problemstillinger som bør utredes nærmere, blant annet

- om det bør være særskilte regler om skipsfunn eller om de bør følge de alminnelige regler
- om statlig eierskap skal opprettholdes som i dag, eller reguleres som utvalgets forslag om løse kulturminner
- om reglene for statlig eierskap skal opprettholdes med faste aldersgrenser
- om en aldersgrense skal knyttes til automatisk fredning fremfor statlig eierskap
- om aldersgrensen skal knyttes til tidspunktet for forliset eller til båtens alder
- om forholdet mellom skipsfunn med tilhørende last på den ene side og andre løse funn på sjøbunnen
- om det er behov for en bedre samordning med reglene i plan- og bygningsloven.

3. Begrunnelse for regulering av skipsfunn og særlige problemstillinger

Skipsfarten har alltid vært et viktig grunnlag for næring, handel, kommunikasjon, transport og bosetting. Skipsfunn er derfor av særlig kulturhistorisk betydning i et land som Norge og det er av stor betydning å kunne ta vare på disse funnene som for øvrige kulturminner. En ny lov må derfor også ha regler om vern av skipsfunn.

Allerede fortidsminneloven av 1905 hadde regler om vern av båter og skip («Baade, Skipsskrog eller deler deraf») fra før 1537 som statlig eiendom. Fornminneloven av 1951 ble endret i 1963, slik at skipsvrak eldre enn 100 år i utgangspunktet ble statens eiendom. Skipets last ble først undergitt statens eiendomsrett ved lovendring 14. juni 1974. Bakgrunnen var Rundefunnet i 1972, hvor store mengder gull- og sølvmynter ble funnet i vraket av det nederlandske skipet Akerendam, som forliste utenfor Runde i 1725. Dagens regler om skipsfunn ble vedtatt som del av kulturminneloven av 1978, og er ikke endret siden.

Skipsfunn faller utenfor reglene om automatisk fredning i dagens kulturminnelov, og kan heller ikke fredes ved vedtak. Slike kulturminner har i praksis likevel et nokså sterkt vern gjennom reglene om at staten har eiendomsrett til mer enn 100 år gamle båter der eier ikke er kjent, og ved at reglene om undersøkelse, granskning og kostnadsdekning gjelder på samme måte som for automatisk fredete kulturminner. Andre kulturminner i vann omfattes av de alminnelige regler i loven.

Sentrale spørsmål er om ny kulturmiljølov bør ha regler om fortsatt statlig eierskap, automatisk fredning av skipsfunn over en viss alder og hjemmel til å frede skipsfunn ved vedtak.

Regler om skipsfunn reiser også andre problemstillinger:

- Bør skipsfunn kategoriseres som løse kulturminner, jordfaste kulturminner, transportminner eller være en særskilt kulturminnekategori?
- Hvordan skille mellom skipsfunn/tilhørende last og andre kulturminner som finnes i sjøen. Dette kan være f.eks. installasjoner, bryggerester eller gjenstander som ikke stammer fra båter, men som har falt i vannet fra land og som inngår i kulturlag på sjøbunnen.
- Bør regler for skipsfunn også omfatte båter man finner på land?

4. Avgrensinger

Etter utvalgets forslag om geografisk virkeområde i § 3 annet ledd skal loven også gjelde i Norges økonomiske sone «*så langt ho høver*» (200 mil). Dette vil særlig få betydning for skipsfunn og kan innebære at langt flere skipsfunn oppdages og omfattes av reglene om vern/fredning og statlig eierskap. Folkerettslige spørsmål lovens geografiske virkeområde er ikke tema for denne høringen. Departementet ønsker likevel innspill om kulturmiljøfaglige virkninger av utvidelsen og betydningen det får for kulturmiljøforvaltningen, utgravingsvirksomhet, kostnadsdekning mv. når det gjelder skipsfunn.

I utvalgets lovforslag § 60 er det fastsatt at «*Forvaltningsmuseet etter lova er universitetsmusea*», og at departementet kan gi forskrift om ansvarsfordelingen mellom universitetsmuseene. Dette var tema i den alminnelige høringen av NOU 2025: 3. Spørsmålet om hvem som skal gjøre utgravinger av skipsfunn er derfor ikke tema i dette høringsnotatet.

Utvalget har i § 33 foreslått at løse kulturminner «*høyrer til felleskapet i Noreg dersom dei har kome for dagen ved arkeologiske undesøkingar eller tilfeldige funn og dersom dei ikkje er privat eigde*». I dette høringsnotatet foreslås at reglene om statlig eiendomsrett for skipsfunn videreføres, men med nye årstallsgrenser. Spørsmålet om eierskap skal utøves av «*felleskapet i Norge*» eller av staten, inngikk i den alminnelige høringen og er derfor ikke tema her. I det endelige lovforslaget vil departementet harmonisere dette spørsmålet i arbeidet med loven som helhet.

5. Gjeldende rett – kulturminneloven § 14

Reglene om skipsfunn i gjeldende kulturminnelov finnes i § 14:

§ 14. Skipsfunn.

Staten skal ha eiendomsretten til mer enn hundre år gamle båter, skipsskrog, tilbehør, last og annet som har vært ombord eller deler av slike ting når det synes klart etter forholdene at det ikke lenger er rimelig mulighet for å finne ut om det er noen eier eller hvem som er eier.

Vedkommende myndighet etter loven her kan – uten hensyn til hvem som er eier – grave fram, flytte, granske og ta opp ting som er nevnt i første ledd og sette i verk andre tiltak for å verne eller ta hånd om tingen. Slike tiltak, eller andre tiltak som kan skade tingen, kan verken eieren eller andre sette i verk uten tillatelse fra vedkommende myndighet, eventuelt på visse vilkår. Eier eller bruker av grunnen skal så vidt mulig varsles før tiltak etter dette ledd iverksettes. Bestemmelsene i § 9, § 10 og § 11 annet ledd får tilsvarende anvendelse.

Finner av ting som nevnt i første ledd plikter å melde funnet til vedkommende politimyndighet på stedet eller til vedkommende myndighet etter loven her. Når staten er eier kan vedkommende myndighet – etter at funnet er undersøkt – overlate det helt eller delvis til finneren eller grunneieren.

Departementet kan skjønnsmessig fastsette en finnerlønn. Paragraf 13 tredje ledd får tilsvarende anvendelse. Som finner regnes den som påviser et tidligere ukjent funn og gir melding om dette, jfr. tredje ledd

Bestemmelsen i § 14 er ikke formelt en fredningsbestemmelse, men innebærer følgende:

- Staten har eiendomsretten dersom det ikke finnes en annen eier.
- Eiendomsretten gjelder mer enn hundre år gamle båter (fra byggeår).
- Eiendomsretten inkluderer last og tilbehør som er eller har vært om bord.
- «Vedkommende myndighet» har rett til å grave frem, flytte, granske og ta opp ting.
- Andre kan ikke sette i verk slike tiltak uten tillatelse fra myndighetene, uavhengig av eierskap.
- Reglene for automatisk fredete kulturminner om undersøkelsesplikt (§ 9), utgifter til særskilt granskning (§ 10) og erstatning for inngrep (§ 11 annet ledd) gjelder også for skipsfunn.
- Egne regler om meldeplikt og finnerlønn i § 14 tredje og fjerde ledd.

I praksis oppfattes § 14 likevel langt på vei som en fredningsbestemmelse.

Bestemmelsen i § 14 gjelder alle typer båter, skip og alle gjenstander som er eller har vært en del av båten eller har vært om bord i båten. Dette omfatter båter av enhver art, også såkalte stokkebåter, flåter eller andre farkoster. Uttrykket *skipsskrog* tolkes som enhver rest fra båt av en viss størrelse. Mindre deler av båter, f.eks. luker, ventiler eller jernnagler, fanges opp av *deler av slike ting*. Mindre gjenstander fra båtfunn vil uansett dekkes av uttrykket *annet som har vært om bord*. *Tilbehør* vil typisk være gjenstander som har hørt med til skipets utrustning, som anker, porselen, keramikk, glass, flasker, ballast, verktøy, våpen mv.

Aldersgrensen på 100 år relaterer seg til de enkelte funngjenstandenes alder og ikke tidspunkt for forliset. For skipet/båten vil det være året da båten ble sjøsatt eller levert. Aldersgrensen gjelder som utgangspunkt både båt og last/tilbehør. I enkelte tilfeller vil last og tilbehør være yngre enn 100 år, mens båten er eldre. Motsatt vil en båt som er yngre enn 100 år kunne ha last og tilbehør som er eldre enn 100 år. Etter lovens ordlyd vil da lasten/tilbehøret være omfattet av bestemmelsen, men ikke selve båten.

Om et skipsfunn er eldre enn 100 år, beror på en faglig kulturhistorisk vurdering (marinarkeologisk vurdering), men i mange saker kan den enkelte funngjenstandens alder og opprinnelse føres tilbake til et bestemt forlis. Dette betyr at det i realiteten er opp til vedkommende forvaltningsmuseum å avgjøre om funnet faller inn under 100-års regelen og dermed er i statens eie.

Rettsvirkningene av det statlige eierskapet etter § 14 ligner i praksis på rettsvirkningene av automatisk freding. Inngrep krever tillatelse og reglene om undersøkelse, granskning og kostnadsdekning kommer til anvendelse.

Bestemmelsen om skipsfunn er ikke begrenset til skipsfunn nede i sjøen. Også slike funn i fjæra, innsjø, vassdrag og jord/myr omfattes. Av mer teoretisk interesse kan det antas at bestemmelsen også omfatter flytende fartøyer eldre enn 100 år som er eierløse.

Kulturminneloven har ikke hjemmel for å frede skipsfunn ved vedtak. Reglene om vedtaksfredning følger av kulturminneloven § 15, jf. § 4 a) – j). Skipsfunn er ikke listet opp i § 4 a) – j), og er heller ikke å anse som «byggverk og anlegg» etter § 15.

Dagens lov har derved ikke regler om vern av skip som er bygget og forlist etter 1925 etter § 15. Hjemmelen i § 14a til å frede båter gjelder bare flytende båter, og ikke skip som har forlist. Andre kulturminner under vann følger de alminnelige reglene i kulturminneloven.

Skipsvraket av Blücher, som ble sjøsatt i 1937 og senket 9. april 1940, ble i 2016 fredet av Riksantikvaren i medhold av kml § 15. Men § 15 gir ikke hjemmel for å frede skipsvrak. Dette illustrerer mangelen av hjemmel for vedtaksfredning for skipsfunn etter gjeldende lov.

6. Klima- og miljødepartementets vurderinger og forslag

I punkt 7. høringsnotatet legger departementet frem to alternative forslag med og uten egne regler for automatisk fredning av skipsfunn. Ny hjemmel for vedtaksfredning følger av utvalgets forslag § 22 f og drøftes ikke nærmere her.

6.1 Bør det være særlige fredningsregler for skipsfunn?

Hovedspørsmålet er om det bør være egne fredningsregler for skipsfunn eller om de skal behandles som (andre) jordfaste kulturminner som enten er automatisk fredet eller kan fredes ved vedtak. Etter dagens lov er skipsfunn en egen kategori kulturminner som reguleres etter særskilte regler som avviker fra lovens øvrige verneregler, hovedsakelig regler om statlig eiendomsrett.

Et viktig argument for særskilte regler for skipsfunn er at Norge er en maritim nasjon der alle former for skipsfart har hatt stor kulturhistorisk betydning. Skipsvrak er utsatt for plyndring og det kan derfor være behov for særskilte regler som sikrer både vrak og tilhørende gjenstander. I dag ivaretas dette gjennom den statlige eiendomsretten. Erfaring viser at verken den statlige eller private eiendomsretten til vrak respekteres på samme måte som på landjorden. Det kan derfor stilles spørsmål ved om skip som blir fredet, vil få en bedre faktisk og rettslig beskyttelse enn det som følger av eierskap. Argumentet gjør seg gjeldende både for automatisk fredning og vedtaksfredning.

Saltvann gjør at alle kulturminner under vann, og ikke bare skipsfunn, forringes raskere enn på land. Dette kan være et argument for at skipsfunn som kulturminner bør ha andre fredingsgrenser enn andre kulturminner og kulturmiljø fordi det vil være lite igjen av skipsfunn som har forlist før den alminnelige fredingsgrensen i lovforslaget på 1650.

I organiseringen av museumsforvaltningen har det vært skilt mellom sjøfartsmuseer som håndterer skipsfunn og maritime kulturminner, og universitetsmuseene som har ansvar for undersøkelser av annet arkeologisk kulturmiljø. Utvalget har foreslått at universitetsmuseene skal ha ansvaret for alle arkeologiske undersøkelser, jf. punkt 4 om avgrensninger over. Organiseringen av forvaltningen er uansett et svakt argument for særskilte regler for skipsfunn. Det samme gjelder at det for undersøkelse og utgraving under vann trengs særlig kompetanse og utstyr.

Et argument mot egne regler om skipsfunn kan være at skipsfunn og last da må skilles fra andre kulturminner man finner på sjøbunnen som ikke stammer fra båter og som har vern etter andre bestemmelser.

Skipsfunn som egen kulturminnekategori reiser også spørsmål om skillet mellom båter man finner i sjøen og på land. Etter gjeldende rett er bestemmelsen om skipsfunn ikke begrenset til skipsfunn i sjøen. Utgravingsteknisk kan det være behov for særskilt kompetanse og metode for utgraving av skip på land. Dette vil i større eller mindre grad gjøre seg gjeldende også for andre grupper av kulturminner og departementet mener ikke at dette rettfærdiggjør særskilte regler med en egen fredingsgrense.

6.2 Skipsfunn inngår i kategorien jordfaste kulturminner

Utvalget har foreslått nye regler om automatisk fredning av «jordfaste kulturminne» i § 15 første ledd a). Etter § 4 c) er jordfaste kulturminne definert som «*kulturminne som ligg i eller på grunnen eller i vatn*».

Dersom skipsfunn anses som «jordfaste kulturminner» som er automatisk fredet, vil det ikke lenger være behov for å skille skipsfunn fra annet man finner i sjøen. Videre gjelder den særskilte reglen i kml § 14 for skipsfunn også skip på land. Det er lite hensiktsmessig å ha forskjellige regler for ulike former arkeologiske funn på land, enten det dreier seg om en båt eller noe annet. Hensynet til forenkling, brukervennlighet og et enhetlig regelverk taler derfor mot å regulere freding av skipsfunn i særskilte bestemmelser.

Skipsfunn har likheter med det utvalget har definert som jordfaste kulturminner ved at de vanligvis ligger fast på eller under grunnen eller sjøbunnen. I saker om inngrep foretas undersøkelser og eventuelt utgraving på samme måte som for automatisk fredete kulturminner. Det kulturmiljøfaglige prinsipp om at kulturminner som hovedregel skal bevares «in situ», og kun graves ut der det er nødvendig, vil normalt også gjelde for skipsfunn.

6.3 Statlig eiendomsrett
Som beskrevet i punkt 5 om gjeldende rett har staten i dag eiendomsrett til skipsfunn eldre enn 100 år der eier ikke er kjent. Skipsfunn er dermed regulert gjennom statlig eierskap i tillegg til supplerende regler om vern. I praksis har eierskapet også fungert som en vernebestemmelse. Spørsmålet her er hvorvidt denne ordningen skal opprettholdes.

Skipsfunn skiller seg fra andre fysiske kulturminner ved at eiersituasjonen eller oppfatningen av denne i mange tilfeller er uklar, og at eiendomsretten til grunnen de befinner seg på («havets bunn») er annerledes enn eiendomsretten på landjorden, der grunneieren normalt vil være eier av det som finnes på hans eiendom.

Som regel er det ikke kjente private eiere til skipsfunn som er eldre enn 100 år eller til grunnen de befinner seg på. Det er heller ikke slik at de motstridende interesser som normalt oppstår i vernesaker på land gjør seg gjeldende i samme grad. Økt aktivitet som berører havbunnen kan likevel føre til flere konflikter, f.eks. i forbindelse med legging av kabler og rørledninger, utbygging av havvind og petroleumsinstallasjoner, bunntråling, forsvarsaktivitet mv.

Utvalget har i § 33 første ledd foreslått at løse kulturminner fra tiden frem til 1650 tilhører fellesskapet, med mindre de er privat eide. Departementet foreslår at en tilsvarende regel skal gjelde også for skipsfunn, med de samme fredningsgrenser som følger av alternativene nedenfor (henholdsvis 1650 eller 1918 + 1940-45).

En videreføring av statlig eierskap for skipsfunn i tillegg til nye fredningsbestemmelser vil gjøre det enklere å tilpasse skipsfunn til øvrige verneregler med de samme årstallsbegrensinger som for andre kulturminner og. Det vil også gi en enklere avgrensning mellom skip, last og kulturlag på sjøbunnen.

Det kan stilles spørsmål ved om regler om statlig eierskap for skip (som for løse kulturminner) gir tilstrekkelig beskyttelse mot plyndring, og at særskilte fredningsbestemmelser for dette formål dermed er unødvendig. Håndheving av straffebestemmelser og administrative sanksjoner er uansett et viktig virkemiddel for håndheving av eierskapet.

Enhetlige regler kan også føre til en bedre koordinering mellom skip i sjø og på land, og i saker der begge er berørt, f.eks. i plansaker i havneområder.

6.4 Vurdering av fredningsgrense

I dagens kulturminnelov er det ikke hjemmel for å frede skipsfunn. Vern av skipsfunn reguleres utelukkende gjennom statlig eierskap der de er mer enn 100 år gamle. Det er heller ikke hjemmel for å frede skipsfunn ved vedtak. Departementet mener en ny lov bør ha hjemmel for vern av skipsfunn både gjennom automatisk freding og vedtaksfreding. Drøftelsen av hvorvidt skipsfunn skal være en egen kulturmiljøkategori over, reflekterer denne diskusjonen. Spørsmålet i dette avsnittet er hvor en automatisk fredingsgrense skal trekkes.

Dersom en automatisk fredingsgrense for skipsfunn følger lovforslagets alminnelige fredingsgrense 1650, vil antallet skip som er automatisk fredet være svært begrenset. Freding av skip som er forlist etter 1650 må i så fall skje ved vedtaksfreding. En slik grense vil innebære at alle skip som er forlist på et senere tidspunkt vil være uten vern frem til et eventuelt fredningsvedtak foreligger. Dersom reglene for statlig eiendomsrett følger fredningsgrensen på 1650, som foreslått i alternativ 2 nedenfor, vil slike vrak heller ikke være beskyttet gjennom statlig eiendomsrett. Dersom grensen – for automatisk fredning og/eller statlig eierskap - i stedet settes til 1918 vil langt flere vrak bli omfattet, og man begrenser risiko for at skip som er forlist frem til dette året blir ødelagt eller plyndret.

Også faglige grunner kan tale for at fredingsgrensen settes til 1918. Dette året vil langt på vei dekke skipsfartens tekniske utvikling frem mot vår tid – uten at det blir for mange skip som omfattes av bestemmelsene. Det er uklart hvor mange skip en slik grense vil omfatte. Det har også vært argumentert for at skipsfunn fra 1940 – 1945 skal være automatisk fredet. Kulturminner og skipsfunn fra verdenskrigene vil normalt anses som viktige i et kulturhistorisk perspektiv.

Det er likevel et spørsmål om *alle* skipsfunn fra disse krigene har en kulturhistorisk verdi som berettiger automatisk fredning. Alternativet til forslaget om at verdenskrigene skal omfattes av reglene for automatisk fredning er at skipsfunn fra disse krigene blir vurdert vedtaksfredet etter lovforslaget § 22 første ledd bokstav f).

Forurensing eller fare for forurensing fra skipsvrak kan skape behov for inngrep, endring og fjerning av skipsvrak. Akutt forurensing eller forurensningsfare vil normalt gi grunnlag for å gi tillatelse til inngrep, selv om skipet er fredet. Inngrep, endring og fjerning av skipsvrak kan også være nødvendig av hensyn til sikkerhet og fremkommelighet i farvann. Dersom en automatisk fredingsgrense trekkes nær vår tid vil det være flere automatisk fredete skipsvrak med fare for forurensing. I saker om vedtaksfreding kan spørsmål om forurensning og/eller hensyn til sikkerhet og fremkommelighet løses i fredningsbestemmelser.

6.5 Forholdet til andre kulturminner under vann

Med unntak av skipsfunn, omfattes kulturmiljø under vann av de alminnelige reglene i loven. Mange slike kulturminner finnes nært land, som løse kulturminner som ikke har vært om bord i skip, bryggeanlegg, kulturlag i eldre havner mv. Mange av de samme hensynene som gjør seg gjeldende for skipsfunn gjør seg også gjeldende for slike kulturminner. Det vil være en forenkling om man i loven kan unngå særregler, noe som tilsier at alle kulturminner under vann behandles etter samme regler.

6.6 Forlisår eller byggeår?

Departementet foreslår – uavhengig av alternativene nedenfor – at *forlisåret* skal være avgjørende for spørsmålet om et skipsfunn er automatisk fredet, og ikke *byggeåret* som i dagens regler i kulturminneloven § 14. Dette vil innebære at færre skipsfunn omfattes av automatisk fredning, idet ingen skip som er forlist i årene etter fredningsgrensen vil være omfattet av reglene, uavhengig av når de er bygget eller sjøsatt.

7 Lovforslag

7.1 Alternativ 1 – automatisk fredning av skipsfunn med egen fredningsgrense

Departementet foreslår som *alternativ 1* at skipsfunn får vern gjennom automatisk fredning med en egen fredningsgrense. Skipsfunn inntas som en egen kategori kulturminne i kulturmiljøloven § 15 første ledd bokstav d). I tillegg kommer hjemmel for vedtaksfreding av skipsfunn i § 22 første ledd bokstav f), som foreslått av utvalget. Vedtaksfredning får da betydning for skip som har forlist etter 1918 (unntatt perioden 1940-1945).

Reglene om rettsvirkninger av automatisk fredning i utvalgets forslag §§ 18, 19 og 20 (*forbud mot tiltak, meldeplikt og tillatelse til inngrep*) må også gjelde tilsvarende for skipsfunn.

Departementet foreslår også at reglene om statlig eierskap videreføres ved at reglene om løse kulturminner i utvalgets forslag til § 33 også gis anvendelse for skipsfunn.

§ 15 Automatisk freda kulturmiljø

Ny § 15 d):

Skip forlist til og med 1918, og i årene 1940 – 1945

Ny § 33 annet ledd:

Tilsvarende gjelder skipsfunn som er automatisk fredet etter § 15 d).

7.2 Alternativ 2 – automatisk fredning av skipsfunn som jordfast kulturminne

Departementet foreslår som *alternativ 2* at skipsfunn inngår i definisjonen av jordfast kulturminne i utvalgets forslag i § 4 c), og dermed omfattes av de alminnelige regler for automatisk fredet jordfaste kulturminne i § 15 første ledd a), med fredningsgrense 1650. Som i alternativ 1 vil reglene i §§ 18-20 (*forbud, meldeplikt og tillatelse*), samt hjemmel for vedtaksfredning i § 22 første ledd bokstav f), gjelde tilsvarende. Det samme gjelder reglene om statlig eierskap, jf. utkastet § 33.

Departementet vil bemerke at hvis skipsfunn skal inkluderes i kategorien jordfast kulturminne, kan dette innebære at vilkåret «ikkje kan flyttast» i forslaget til § 4 første ledd bokstav c må revurderes.

§ 4 Definisjonar

c) jordfaste kulturminne: kulturminne som ligg i eller på grunnen eller i vatn, ~~og som ikkje kan flyttast~~, til dømes bergkunst, gravminne, ruinar, *skipsfunn*, spor etter byggverk, skogbruk, jordbruk og fangst, og stader som det er knytt historiske hendingar, tru eller tradisjon til

Ny § 33 annet ledd:

Tilsvarende gjelder skipsfunn som er automatisk fredet.

8. Meldeplikt og finnerlønn

Etter gjeldende rett er regler om meldeplikt og finnerlønn for skipsfunn inntatt i kulturminneloven § 14, 3. og 4. ledd. I utvalgets lovforslag er regler om dette tatt inn i §§ 37 og 38, for *lause kulturminne*. Departementet vil foreslå at det inntas i en bestemmelse om at §§ 37 og 38 gjelder tilsvarende for skipsfunn, men da justert for årstall.

9. Økonomiske og administrative konsekvenser

De foreslåtte fredningsalternativene vil ikke føre til større økonomiske eller administrative konsekvenser, sett i forhold til dagens bestemmelse i kulturminneloven § 14.

Ved automatisk fredning av skipsfunn vil også reglene om undersøkelse, utgraving og kostnadsdekning av arkeologiske undersøkelser komme til anvendelse. Etter dagens lov §

14 andre ledd får disse bestemmelsene tilsvarende anvendelse for statlig eide skipsfunn (over 100 år). Økonomiske merknader av å innføre en fredingsgrense på 1918 som i alternativ 1 vil derfor være begrenset.